

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
egész évre 100 K., félévre
50 K. Egyes szám ára 3 K.

Valuta.

Egyszer volt, hol nem volt, hogy „a fejemen egy koppanás, szaladj te is pajtás” kiáltással megindult egy csomó állat és addig szaladt, míg egy verembe esett valamennyi. A veremben megéhezők, fokról-fokra haladva csúfolták és ették meg mindig a társaság leggyöngébb tagját, miglen mind elpusztult.

A mesék gyakorlati életigazságot tartalmaznak.

A nemzetek, ha nem is éppen olyan csekély, de a keresztyénség lelki magaslatáról tekintve, mindenesetre másodrendű jelentőségűnek tekintendő anyagi haszon és egymás rovására gazdagodás vágyától indítva, belerohantak a háborúba s örületes iramuk addig tartott, míg csak kivétel nélkül mindegyik behullott az anyagi romlás vermébe. A futástól való szünet első pillanatra nyugalomnak, pihenésnek, békének látszott; ám lassanként megismétlődik a mese s kezdik az erősebbek a gyöngébbeket, ha nem is felfalni, de következetes módon a bizonyos gazdasági tönkhöz juttatni. S a mese folytatódik. A gyöngék úgy látják, mintha az erősek a régi viszonyok és erők birtokában volnának, holott ők is érzik és látják a verem szűk voltát és a tönkrementel bizonyosságát. Az értékmérő, amely a pénzjegyek egymáshoz való viszonyát mutatja, nagyon viszonylagos előnyökről ad számot; ha a régi békebeli mérővesszőt alkalmazzuk, nagyon elmaradnak a legjobb valuták is.

Ugyanez a megállapítás talál egy-egy pénznem szűk korlátain belül is. Hogy egyik-másik szakma, vagy életpálya ma boldogul, az egyetemleges szempontból nagyon csalóka látszat. Az lehetséges, hogy egyik-másik mesterember, vagy szellemi munkás most kevesebb gonddal él, mint az a felebarátja, aki békében más mezőt választott munkatérül: de ha figyelmesen utána számolunk, hogy mit tesz a mai vagyonos földművelő a jövedelmével s mit vehetett békebeli kevés garasával, akkor nagy általánosságban mindenütt kijön, hogy csak a számok nagyok, az arány relatív, a vagyonosodás fogyó.

Nincs hát ok az irigységre, ha a relatív mérték helyett az abszolút mértéket vesszük. És ha

ilyen számítással megértjük a közös bajt, meglátjuk a ki nem tágítható, fojtó veremfalat: akkor ne arra próbáljunk menekülni, amerre nem lehet, hanem tekintsünk az égre, ahonnan jó a szabadulás.

Milyen másképpen végződnek a mese, ha a lehullott állatok az egymás megemésztése helyett egymás hátán kisegítik a leggyöngébbet, amelyiknek szárnya is volt, hogy kirepülhessen. Ez aztán kihúzta volna az utána következőt s így a kiszabadultak egyesült erővel végre megmenthették volna a legerősebbet is. Nem így történt. Nem tudtak az égre tekinteni.

Legyünk mi okosabbak, nézzünk bizalommal a lélek hazájába s ne azon igyekezzünk, hogy egymást lenézve, végre magunkat is megemésszük, hanem egymást segítve, anyaszentegyházunkat építve, a sebeket gyógyítva, szorgalmasan vigyázzuk és napról-napra örvedetesebben állapítjuk meg a lélekmérő, a lelki valuta emelkedését. Minden ujonnan konduló harang, minden kiépített orgona, minden megnyíló iskola és betűzgető gyermek szárnyainkat növeli. S ha lelkünk szárnyai kibontakoznak, akkor már nem tud megragadni a hatalmas fenevadak serege, mert ekkor a mi birodalmunk az Istennek országa, igazságunk az Ő igazsága: tehát mindenek, ezek között a szabadság, jólét és békesség megadatnak nekünk.

sk.

Tárca

A szellemi élet egysége.

— Dékáni értekezés. —

Írta és a debreczeni m. kir. Tisza István tudományegyetem 1921—22. tanévi záró közgyűlésén előadta Dr. Erdős József.

A gondolkozó elmék, a világszellem működő szerveiként, sok ízben és sokféle módon megkísérelték a szellemi élet és a tapasztalati lét terén észlelhető változatosság és különféleség megmagyarázását, úgyszintén az ezen jelenségből következtethető eszményi összhang és egység forrásának, okának megállapítását. Kutatták nevezetesen azt, hogy az idealismus és realismus, vagyis az

eszményi és érzékelhető lét: vajjon közös őseredetből keletkeztethető és közös vége felé tartó, avagy kezdettől végig párhuzamosan, illetve ellentétesen megnyilatkozó jelenségek-e? Minthogy már a gondolkozási tevékenység voltaképpen elemező, taglaló, rendező és szervező munkálkodás: egészen természetes, ha a szemlélődő ember a végső ok és végső cél nyomozásánál úgy a képzetek és az ezekből kialakuló fogalmak rengetegében, mint az észlelhető valóságok színterén, a sokféleség és közösség, a lehetőség és szükségesség, az általánosság és különösség változásainak és ellentéteinek szakadatlan ismétlődésével találkozik. Az emberi szellem pedig, alaplényegéhez képest, nem tud megelégedni sem a puszta lehetőségekkel, sem a még oly tetszetősen hangzó szólamokkal, hanem törekszik a megnyugtató bizonyosság elérésére, vagyis arra, hogy egyfelől a fogalmak halmazában és a gondolatok rengetegében, másfelől a tapasztalati élet tarkaságában felfedezze és megtalálja azt a magasabb harmóniát és egységet, amelynek létezését nemcsak feltételezi, hanem valóságos képét is szemlélni óhajtja. Viszont az ellentétek kiegyenlítési kísérletei folytán elérhető elvont egység egyéni megállapítása csakis akkor számíthat visszhangra, ha az ellenpróbás módszer alkalmazása folytán bebizonyítást nyer az a tény, hogy az emberi szellem különféle képességei azonos örök kútfőből eredő energiák, amelyeknek a rendeltetése és végső célja szintén azonos.

Látszólag a szellemi élet terén meglevő sokféleség és különbözőség mellett nem lehetne szó sem közös eredetről, sem magasabb egységről. De ha a fogalmak és eszmék birodalmában kutathatjuk az eredetet és láncolatot egybefüggést, aztán ha a tapasztalati lét nyilvánulási módjainak megismerhetése tekintetében nincsen elháríthatatlan akadály: akkor legalább is törekedhetünk arra, hogy a szellemi képességek sokféleségében a kapcsolatot, az összhangot, az egységet megállapítsuk, értékeljük és értékesítsük. Mert — úgy-e bár — az volna ideális állapot, ha a kultúra mozgalmában és hatásaiban egységes életrendszer és azonos világnézet érvényesülhetne és az emberiség egyenes úton, zavartalanul, bizvást, határozott léptekkel haladhatna előbbre a tökéletesedés célja felé. Ez azonban csakis úgy volna lehetséges, ha a tudományos világban a letűnt időkben fennmaradt ősi hagyományos ellentétek eltűnének és a szellemi élet terén forgolódnak munkások, mint ugyanazon család tagjai, kölcsönös megbecsüléssel, szeretettel teljesítenék missiójukat. Hogy ez a közösen óhajtott eszményi cél, t. i. a szellemi élet egysége, az universitas kebelében igen is elérhető, arra nézve teljes biztosítékot nyújt nekünk az isteni kinyilatkoztatás okmánytára, a biblia. Mielőtt azonban szakkörömhöz képest közvetlenül erről szólnánk, előzőleg a rendszeres, szerves fejtegetés követelménye szerint a tárgyra vonatkozó megoldási kísérleteket kívánom az idő rövidségéhez mért szűk keretben előterjeszteni, hogy így az egész tárgykör megvilágítása mellett kideríthetővé

váljék a várakozásunkat kielégítő eredmény. Ehez képest előzetesen két egyenjogú, habár ellentétes életrendszer elveiről és következtetéseiről kell legalább is vázlatos tájékozódást szereznünk, mivel mindkettőnek rendkívüli hatása van a kulturmunkára, úgyszintén az egyéni és társadalmi életre egyaránt.

*

Az egyik rendszer a *naturalismus*, amely csupán az érzékekkel felfogható természetben látja a valóságot és tagadja mindazt, ami a természet látható rendjéből és folyamatából meg nem magyarázható s meg nem állapítható. Szerinte az egyes lény oszthatatlan lételemei — parányok — egymáshoz kapcsolódásából keletkező jelenség, amelynek külön egysége nincs, hanem egész műveltében a természeti erők helyzetváltoztató működésétől függ. Viszont minden természeti tüemény a parányok különféle viselkedésének, illetve az egységes anyagi létben működő és azzal elváhatlan kapcsolatban levő erők hol egyesítő, hol szétválasztó hatásának tulajdonítható. Ezen a valószínűségek korlátai között imbolygó, emellett meg anyagi elven alapszik az egyéni lét, úgyszintén a társadalom és a történelem is. Ha pedig egyéni külön lét nincs, akkor a lélek önlétét jelentő fogalmak, mint például a gondolkodás, az értelem, a kedély és meggyőződés csupán a képzelődés szüleményei; továbbá az önrendelkezésű egyes népek, vagy bármi közösség belső kapcsolata, a néplelek és ennek megnyilatkozása, az emberiség szellemi egysége mind-mind üres fogalmakká válnak. A szellemi élet, a társadalmi fejlődés, a kulturmunka nem a saját őseredeti törvényszerűségének mozdító hatalma szerint igazodik, hanem mindez a természeti erők kényszerítő uralmának eredménye. Az emberiség el nem vitatható haladása, a történelem színterén észlelhető változások éppen úgy, mint az egyes kiváló elmék szellemi alkotásai nem öntudatos és kijelölt cél felé irányuló tevékenység jelei, hanem a természetadta elemek elhelyezkedési és érvényesülési törekvésének szüleményei. A természeti erők ugyanis szakadatlan és végetlen változásokat idéznek elő az által, hogy minden részen és különböző módon terjeszkedni, hatni, gyarapodni igyekeznek, minek folytán új meg új alakulatok, jelenségek keletkeznek, amelyek között azonban belső egység vagy szerves kapcsolat nincs, csupán annyiban függnek össze egymással, hogy ugyanazon anyagi létben, ugyanazon térben találkoznak és mozdognak, mint külön-külön egyedek. Viszont, ha ezeknek a külön jelenségeknek és alakulatoknak tömegéből bizonyos csoportok képződnek, mintegy tömörülnek, akkor ez a változás csakis a körülményeknek, de nem a szellemi élet elve érvényesülésének az eredménye. Innen van az, hogy a szellemi élet, a tudomány, a művészet természeti, azaz világosabb kifejezést használva, anyagias jelleget ölt fel, minek következtében az őseredetű idealismust, az eszményi és szellemi felfogást egészen háttérbe szorítja a természeti, tapasztalati, anyagi létbez tapadó néz-

let. Az anyag örök létezésének és egyedüli valóságának elismerésével pedig dugába dől az az érzékfeletti, eszményi lét, amelyhez millió egyesek lelke vonzódik s amelynek célja felé halad a hyperempirikus világ értékeinek bírhatásáért bizva küzdő szellemi harcosok serege. Ha ez a különben tudományos alapon mozgó és feltétlen bizonyosság „cock-sure” igényével fellépő, de egészen anyagi jellegű és irányzatú világnézet valaha általános érvényű rendszerként diadalra jutna: akkor a lét egyedül szabályozó és uralkodó hatalmasságaiként minden vonatkozásban a természeti és anyagi világ rideg törvényei, a molekulás elméletből folyó normák és formulák lennének a döntő tényezők, aminek az lenne a következménye, hogy felborulna a szellemi világ egész alkotmánya, megváltoznának, sőt meghiusulnának az eszményi feladatok megoldására irányuló törekvések, veszedelmes eltolódások történének a szellemi és erkölcsi javak értékelésének terén és így tovább. Mert vessünk csak egy futó pillantást az élet különféle területeire és lássuk, hogyan is alakulna át az élet a naturalismus szerint? Egészen természetes úgy-e bár, ha a mindennapi élet különböző területei között az első helyet a gazdasági munka foglalná el. Ennek okát szükségtelen részletezni. Hiszen az anyagi lét fogalma és elve szerint szükségképen első követelmény a gazdasági javak előállítására és biztosítására irányuló tevékenység. Már pedig, bármennyire kiváló jelentőségű feladat és létfeltétel a magán- és közgazdasági szükségletek kielégítése, mindamellett nyilvánvaló, hogy az emberiség létcéljai között mások mellőzésével elsősül a gazdasági érdekeket kitűzni — elfoglaltság és tévedés volna, mert örökigaz marad ama jézusi mondás, hogy „nem csak kenyérrel él az ember”. (Mt 4).

Köztudomású tény továbbá, hogy amily mértékben hódít a naturalismus, époly arányban veszít a vallás. Ez a kettő nyílt és elszánt harcot vív egymással. A naturalismus ugyanis az emberi szellem éltető elemei és létszükségei közül a leglényegesebbet, azaz a vallást lépten-nyomon támadja, sőt megsemmisítésére is tör. Hívő keresztényen előtt szinte érthetetlennek tűnik föl, hogy a naturalismus ennyire ostromolja a vallás bástyáit. Ennek oka a területhódítási vágy és a hatalmi túlsúly gondolatában rejlik. A vallás tudniillik a világmindenséget Isten alkotásának tekinti, még pedig oly módon, hogy Isten az előbb nem létezőket létezőkül hívta elő (Gen. 1. Róm 417), és ami látható, a láthatatlanból állott elő (Zsid 113). A naturalismus ellenben el akarná hódítani a világot a Teremtőtől, azt állítván, hogy a mindenség egy meglevő örök őanyagból jött létre. A vallás azt tanítja, hogy a természet rendjét és törvényét Isten mindenütt működő jelenléte tartja fenn és igazgatja, ellenben a naturalismus szerint az universumot a benne elrejtett erők tartják össze és ezek működésének eredményei a természeti jelenségek. A vallás szerint az ember, mint a teremtés célja és koronája — Isten alkotása (Gen 126 k.), a natu-

ralismus szerint azonban csakis első az állatok között. A vallás azt hirdeti, hogy „csodákkal teljes a természet temploma”, ellenben a naturalismus a csodáknak létét tagadja és az azokhoz fűződő hitet a természet fogyatékos ismeretéből eredezteti. Krisztus csodatételei az evangéliumi iratok szerint valóságos természetfeletti tények, melyeknél a természeti törvények engedelmesen hódolnak a teremtetők cállal munkálkodó Világmegváltónak; ezzel ellenkezőleg a naturalistikus felfogás szerint azok a cselekedetek csupán az emberben egyébként is meglevő képességek sikeres nyilvánulásai voltak. A vallás az isteni kinyilatkoztatás alapján áll és marad, a naturalismus pedig a vallás és hit egész tartalmát a természeti élmény egyéniesítéséből vezeti le. Az ellentétek halmazából kiszakított eme néhány példa is mutatja, hogy a naturalismus és a religio között áthidalhatatlan űr tátong, amely azonban e két elsőrendű életrendszer határainak és területi épségének pontos megállapítása és megőrzése mellett eloszatható, de csakis oly módon, ha a vallás nem sáncolja el magát a természet-tudománvok erődítményei mögé, hanem az ember benső szellemi életének gondozása mellett a tudomány minden területét áthatja, megtermékenyíti és az ellentétes nézetek tömkelegéből kivezető utat felmutatja s ily módon a gondolkodás világában az összhangot helyreállítja. Viszont a természettudománynak is tartózkodni kell a vallás és a theologia amaz igazságainak tagadásától, amelyekhez sem köze, sem joga nincs és be kell érnie azzal, hogy az emberi életkörök korlátoltságának és az egyéni parányiságnak beismerése mellett kutassa és vizsgálja a magasságokat és mélységeket, a titkokat és rejtélyeket, a jelképek világát, melynek összesége a Teremtő dicsőítésére zeng háláéneket.

(Folytatjuk.)

Közélet

Harangavatás Tiszaroffon.

A tiszaroffi gyülekezet július hó 23-án avatta fel ünnepélyes keretek között két új harangját. Az ünnepségen a heves-nagykúnsági egyházmegye elnökségének, Török Imre esperesnek és Dr. Némethy Károly egyházmegyei gondnoknak vezetésével részt vett több környékbeli lelkipásztor és az intelligencia színe-java.

Az ünnepélyes istentisztelet vasárnap délelőtt 9 órakor kezdődött a zsúfolásig megtelt templomban, ahol megjelent a gyülekezet pátriárka korú tisztes főgondnoka, Borbély Géza földesúr is. A menny trónusáig szárnyaló imádságot Maklár Károly kunhegyesi lelkipásztor, a történelmileg megalapozott tartalmas és lelkes harang-avató predikációt Török Imre esperes mondotta. Csató Gábor kunhegyesi kántor szóló-éneke, a környékbeli egyesült énekkarok közreműködése emelte az ünnepélyes áhitatot.

Istentisztelet után presbiteri díszgyűlés volt, amelyen Németh Vince tiszaroffi lelkész az örvendező pásztor lelkesedésével ismertette a harangavatás előzményeit s meleg szeretettel üdvözölte mindazokat, akik gyülekezetének ez örömnapijára közelből és távolból egybeseregtek. A vendégek részéről Dr. Némethy Károly egyházmegyei gondnok válaszolt mélyen szántó és maradandó hatásokat kiváltó beszéddel.

Az ünnepséget bezáró 300 terítékes közebed, s az esti műsoros táncmulatság természetes kiegészítői voltak az öröm kifejezésének. Az ebéden elhangzott pohárköszöntők közül a Dr. Némethy Károlyé, Török Imréné, Németh Vincéné, Borbély György kamarásé, Jancsó Géza nyug. főszolgabíróé, Maklary Károlyé és Orosz András helybeli főjegyzőé emelkedett ki; a műsoros est bájos és meglepően ügyes számai közül a gyermekelőadás és a vigjáték nyerte meg legjobban a hallgatóság tetszését.

Hétfőn, július 24-én az egyházmegyei rendkívüli bíróság tartott ülést.

Különfélék

Zsinat. A harmadik budapesti országos református zsinat hatodik ülészakát a zsinat elnöksége Budapestre, a magyarországi reformátusok székházába, 1922. évi szeptember hó 19-nek (tizenkilencedikének, kednek) délelőtti tíz órájára hívta össze. Kelt Debreczenben, a Péterfia-utca 33. sz. a. 1922. augusztus 2. Sass Béla s. k. zsinati jegyző.

Segesvárrott Petőfi Sándor emlékére hatalmas ünnepet ültek a székelyek, magyarok és a szászok közül is többen. Az ünnepélyen részt vett az erdélyi magyarság minden vezérférfia. Szabolcska Mihály óriási hatással szavalta el „Petőfi lelke” című ódáját.

Lelkészbeiktatás Debreczenben. Debreczen ujonnan választott lekipásztora Molnár Ferencet, folyó hó 6-án iktatták be ünnepélyesen. A nagytemplom zsúfolásig megtelt s az új pásztor szívekre hatólag, lelket meggyőzőleg hirdette Ján. 3¹⁶⁻¹⁷ alapján a békesség, egyetértés és szeretet ígét. Istentisztelet után presbiteri gyűlés volt, amelyen Szele György h. lelkészelnök üdvözölte meleg szavakkal ifjú szolgatársát, aki hálás szavakkal mondott őszinte köszönetet a üdvözlésért, egyszersmind vázolta lekipásztori programját, amelyben erőteljesen hangoztatta a lelkész és tanító összeható munkásságát az egyház felvirágoztatására. A presbiterium a beiktatás alkalmával elmondott beszédekét külön füzetben ki fogja nyomtatni. Az Úr kegyelme és áldása sokasodjék meg bőséggel az új pásztoron és munkáján!

Gróf Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter folyó hó 8-án Debreczenben időzött

és alaposan megtekintette az egyetem minden részét. A fogadtatásban részt vett a város is és a tisztelgők során megjelent előtte az Országos Református Tanáregyesület központi választmányának küldöttsége is.

Ötvenéves találkozó. A kollégiumban augusztus 3-án délelőtt érdekes találkozásra gyűltek össze azok a volt iskolatársak, akik ezelőtt 50 évvel tették le az érettségi vizsgálatot a főiskola ódon falai között. 69-en voltak valamikor, 19-en élnek még ma közülök és 11-en vettek részt a találkozón. A volt iskolatársakat Szele György református lelkész fogadta. Megjelentek: Bacsó Péter, Benedek Sándor, Fisch Jenő, Medgyessy Ferenc, Németh Imre, dr. Szotyori Nagy Kálmán, Papp Lajos, Szabó József, Szele György, Váry Sándor, Fényes Gyula. Megjelenésüket kimentették Osváth Imre, Róbel Román, Szathmáry Király Andor Ménes Péter, Faragó Bálint, Ambrus Péter, Bereczky György, Berencsy János. A megjelentek résztvettek az oratóriumban tartott istentiszteleten, ahol Szele György adott hálát az egek Urának, megtekintették a nagykönyvtárat s kellemes emlékezéssel tértek otthonukba.

Lelkészmeghívás. A tiszakarádi gyülekezet Tóth Kálmán odavaló volt s.-lelkészt egyhangúlag meghívta lekipásztorául. Ad multos annos.

Dr. Beach W. Sylvester, a princetoni presbyterian egyház lekipásztora, aki napok óta hazánkban tartózkodik, folyó hó 10-én este Szabó Zsigmond konventi külügyi titkár, mint tolmács kíséretében Debreczenbe érkezett, hogy a princetoni egyetemre menő két végzett hittanhallgatóval (Daróczy Sándor Debreczen, Vincze Károly Sárospatak) az ösztöndíj megnyerésének részleteit megbeszélje. Idejének rövidege nem engedte, hogy Debreczent s annak református intézményeit megtekintesse, mivel 11-én korán reggel indulnia kellett Erdélybe. De még így is meghozta a galamb-ös és jólelkű férfiú azt az áldozatot, hogy reggel félhatkor felkelvén, megtekintette a debreczeni reformátusság szívének két kamaráját; a Kollégiumot és Nagytemplomot. Nagy figyelemmel járt a történelmi falak között s a mult emlékeinek megismerésével, irántunk táplált szeretetének öregbítésével vett búcsút a magyar Genftől.

Lelkészerkezközlet. A békésbányai egyházmegye lelkészegyesületének békési köre 1922 augusztus hó 20. és 21. napján Békésen lelkész értekezletet tart ünnepélyes istentisztelettel, előadással és vallásos délutánnal egybekötve. Az egyházmegye kiválóbb tagjain kívül budapesti és debreczeni közreműködők is lesznek.

Az ORLE tanfolyam augusztus 22. és következő napjairól szeptember végére tétetett át. Részleteket ide vonatkozólag a Lelkészegyesület közöl.

A debreczeni református főgimnáziumban az 1922—23-ik tanévre a beiratkozás szeptember 1—8. napjain történik, még pedig 1—4. napján protestáns vallású 5—8. napján bármely vallású növendék jelentkezhetik fölvetelre. Egy osztályba azonban 60-nál több tanulót nem vesz föl az igazgatóság. A vizsgálatok sorrendje a következő: szeptember 1-én a VIII. o. magán-, különbözeti- és javítóvizsgálata; szeptember 2-án az I—IV., 4-én az V—VII. o. tanulók javító; szept. 5—8-án az I—VII. o. tanulók magán- és különbözeti vizsgálata. A tanév ünnepélyes megnyitása szeptember 9-én lesz. A tiszántúli református egyházkerület középiskoláinak pótló- és javító vizsgálata is a debreczeni református főgimnáziumban tartatik meg az idén és pedig szept. 5., 6., 7. napján az írásbeli, 11, 12-én a szóbeli vizsgálat. Jelentkezhetni lehet a teljes érettségi vizsgálatra szept. 4-én déli 12 óráig, a javító érettségi vizsgálatra szept. 10. déli 12 óráig. A jótéteményekért beadott kérvényekre a tanári kar határozatáról aug. 20-ig értesíti a kérelmezőket az igazgatóság, amely az iskolázató szülőket kéri, hogy az iskolai fizetéseket ne hozzá, hanem a kollégium háznagyi hivatalához küldjék. Az igazgatóság.

Nyomdász jubileum. A Magyarországi Könyvnyomdászok és Betüöntők Segélyező-Egyesületének Debreczeni Kerülete fennállásának 50-ik esztendejét f. hó 13-án ülte meg diszkozygyűléssel, társas ebéddel és műsoros táncestéllyel. A tisztes múltu egyesület örömeiben az ország minden részéből egybegyűlt műtársak osztoztak.

A Bethánia folyó hó 19. és 20. napján Püspökladányban konferenciát tart.

A keresztyén ifjúsági egyesületek szövetségének II. nyári konferenciája Tahitótfaluban folyó hó 24—27. napjain lesz.

Új tanárok a debreczeni kollégiumban. A főgimnáziumban Karai Sándor igazgató utódául a Spániel Vince marosvásárhelyi tanár lemondásával megüresedett számtan-fizikai tanszékre dr. Vekerdi Béla hódmezővásárhelyi tanárt, a tanítóképzőintézetben Bakos Tibor utódául rajztanárnak G. Szabó Kálmánt, tornatanárnak pedig Somorjai Lászlót választották meg. Az új tanárok közül a két utóbbi kollégiumunknak volt jeles növendéke és szaktanári képesítésén kívül mind a kettő okleveles tanító. Örömmel üdvözöljük őket.

A debreczeni theológiá 1912. év júniusában abszolvált, szeptemberében kápláni vizsgálatot tett barátainkat folyó évi augusztus 31-én Debreczenben rendezendő tízéves találkozóakra szeretettel meghívjuk. Gyülekezés augusztus 31-én délután 4—5 óra között, a kollégiumban. Bányay Lajos, Németh Károly, Szász Imre.

Halottaink. *Pótor Elemérné* Tóth Juliánna református lelkészné élete 45., házasságának 20. évében folyó hó 7-én csendesen jobblétre szenderült. Gyászoló férjén kívül fájlalják a boldogult elköltözését négy fia és egy leánya, úgyszintén testvérei és özvegy édes anyja. A hű feleségnek, önfeláldozó jó anyának, nemesszívű testvérnek és példás lelkipásztornénak emlékezete áldott marad. *Bartha Zoltán* joghallgató Dr. Bartha Béla volt debreczeni jogtanár fia 30 éves korában Tiszafüreden elhalt, pótolhatatlan veszteséget hagyva maga után az egyedül maradt özvegy édesanya szívében.

A német cserkészek folyó hó 3-án nagyszámban jöttek Debreczenbe, hogy megtekintsék ennek és környékének nevezetességét. A cserkészeket a mi cserkészfiaink fogadták és szolgálatkész szivességükkel előmozdították a magyar-német barátság izmosodását.

Berettyóújfaluban folyó hó 6-án avatták fel a református gyülekezet s általában az egész község őszinte örvendezése közepett Isten iránti buzgó hálaadással két gyönyörű hangú szép új harangot. Zsúfolásig megtelt a templom s a lelkők mélyéig meghatott hivek előtt Dr. Hajdu Gyula lelkipásztor tartott mélyen járó harangavatási alkalmi beszédet. Isten segedelme volt a buzgó hivekkel, akiknek áldozatkészsége a háladatoság szép jele. Követésre méltó többi egyházaink előtt is.

Passió játék Mikófalván. Az Eger melléki Mikófalván támadt fel a falu intelligenciájában az a gondolat, hogy a középkori passió játékokat felelevenítsék. E végre a kis falu csaknem minden lakosát megnyerték az előadáshoz, úgy hogy a szerepek, a Pilátusét kivéve, amelyet a helybeli róm. kath. kántor személyesít, mind falubeli egyszerű emberek alakításai. Ha ebből a tényből kiindulva tekintjük a játékot, akkor megállapítható, hogy falusi műkedvelőktől meglepően jó játékot lát a néző és a darab előadása, ha meghatódást nem sokat is, de megütközést, profanizálás okozta megbotránkozást egyáltalán nem vált ki. A vállalkozásnál értékelendő a buzgóság, amely a népet vallásos tárgy körül csoportosítani tudja, ahhoz azonban, hogy ez a kezdet oly mértékben legyen országos jelentőségű, mint azt napilapjaink és a szétküldött prospektus hirdeti, még igen sok gyakorlat, előadási készség, szöveg egyszerűsítés és több apróbb és nagyobb csiszolás kell.

Új alapítványok a sárosyataki kollégiumban. Mezőssy Béla nyug. földmívelésügyi miniszter 50,000 K-t, Kalassay Sándor amerikai lelkész, árvaházi igazgató pedig 100,000 K-s alapítványt tett. Az előbbi általános kollégiumi célra, az utóbbi Kalassay-Abaházy-alapítvány címen rokonsági ösztöndíjúl. Legyen rajtok Isten áldása.

Erdélyben a román hatóság megtiltotta, hogy a református felekezeti iskolába más felekezeti tanuló beiratkozzék. Ezzel újabb napást mért főképen középiskoláinkra. Sub pondere crescit palma.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2112—1922. szám.

Körlevél.

valamennyi középiskola igazgatóságához.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi június hó 28-án 72,268. szám alatt kelt leiratát alább közlöm.

Tisztelettel

Debreczen, 1922. évi július hó 11.

Kiss Ferenc,
püspök-helyettes.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 72.268-1922. V. ü. o. sz. alatt valamennyi tanterületi kir. főigazgatóságához intézett körrendeletének másolata:

Budapest székesfőváros Petőfi születésének százéves évfordulója alkalmából egy új, olcsó Petőfi kiadásnak sajtó alá való rendezését vette tervbe. Ennek teljes sikeres keresztülvitelére önmaga a mai anyagi körülmények miatt nem vállalkozhatik, ezért a kultuskormányának erkölcsi és anyagi támogatását kérte. Ezzel összefüggésben felhívom a kir. Főigazgatóságot, utasítsa a tanterületébe tartozó középiskolákat, hogy a megjelenendő olcsó Petőfi kiadást szükséghez képest az ifjúsági könyvtárak számára megszerezze. Budapest, 1922. évi június hó 28-án. Miniszter rendeletéből: Dr. Vicsota s. ügyosztályfőnök.

A hivatalos másolat hitelül:

Fetzmann Károly,
miniszteri s. hiv. igazgató.

2270—1922. szám.

Körlevél valamennyi népiskola tanítóihoz.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi július hó 3-án 76,318. szám alatt kelt leiratát alább közlöm.

Debreczen, 1922. évi július hó 28.

Kiss Ferenc,
püspök helyettes.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium.

76,318—1922. szám.

M. P.

Valamennyi alárendelt hatóságnak, hivatalnak és intézetnek.

— A hazai tanítószág figyelmébe. —

Hivatalos helyről több ízben szerzett értesülésem szerint a m. kir. állami gyermekmenhely kötelekébe tartozó iskolaköteles gyermekeket az illetékes hatóságok és személyek nem részesítik

minden alkalommal abban a megértő, szeretettel teljes bánásmódban, amellyel a társadalomnak e védelemre szorult tagjait általában gondozni kellene. Alaptalan okokból, előítéletből gyakran idegenkedéssel fordulnak el tőlük, holott a gyermekek nagyrésze csak azért jutott az állam oltalmazó keze alá, mert szüleik eltartásukról, megfelelő nevelésükről nem tudnak gondoskodni.

A mostani nehéz időkben kiváltképen kötelességünk, hogy a magyar nemzetnek, a magyar társadalomnak minden magyart használható, munkás tagjává neveljünk. Ezért megengedhetetlen, hogy a menhelyi gyermekekben az az érzés verjen gyökeret, hogy szerencsésebb körülmények közt lévő társaikat náluk többre értékeliük, s beléjük nem helyezünk ugyanannyi bizodalmat, mint a szülőik körében élő más gyermekekbe.

Elismerem, hogy egyes helyeken elháríthatatlan nehézségek miatt ezeket a gyermekeket külön iskolahelyiségekben kell tanítani. Figyelmébe ajánlom azonban az alámrendelt illetékes hatóságoknak, hogy ahol az akadályokat le lehet küzdeni, mindenképpen arra kell törekedni, hogy a menhelyi gyermekeknek ez az elkülönítése megszűnjék és az ilyen gyermekek a községbeli növendékekkel iskolában és egyébként is teljesen elvegyüljenek.

A magyar tanítószágra vár elsősorban az a hivatás, hogy az iskola melege megkülönböztetés nélkül minden tanulóra egyenlő erővel áradjon. A tanítószág bizonyára belátja, hogy a hiányzó szülői szeretetének kárpótlásául a menhelyi gyermekek még több kíméletet, gondozást, megértést érdemelnek. Hiszem, hogy érdeklődését a jövőben iskolán kívül is kiterjeszti rájuk s a lehetőség szerint figyelemmel kíséri, hogy gondozóik milyen bánásmódban részesítik őket.

Meg kell végül jegyeznem, hogy kívánatos volna, ha tanítóink azt is előmozdítani törekednének, hogy a menhelyi gyermekek erkölcsi és nemzeti szempontból megbízható családoknál találjanak elhelyezésre.

Budapest, 1922. évi július hó 3-án.

A miniszter helyett:

Petry,
államtitkár.

2272—1922. szám.

Valamennyi középiskola tekintetes igazgatóságának.

Tudomásul vétel végett a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi július hó 5-én 86,233. szám alatt kelt leirata alapján értesítem, miszerint a m. kir. honvédelmi miniszter úrnak a minisztertanács hozzájárulásával kiadott 37,476—1921. Eln. számú körrendelete értelmében a m. kir. honvédségbe toborozott középiskolai tanulók iskolák előadásait egyenruhában látogathatják.

Debreczen, 1922. évi július hó 28.

Kiss Ferenc,
püspök-helyettes.

2304—1922. szám.

Valamennyi iskola Igazgatóságának.

Értesítem, miszerint egyetemes konventünk folyó évi 98. számú határozatával a Benedek Elek szerkesztésében megjelent „Jó pajtás” című ifjúsági lapot ajánlja az iskolák tanárainak pártoló figyelmébe a jobbmódú tanulóknak az előfizetők sorába leendő belépésre való buzdítás végett.

Debreczen, 1922. évi július 28.

Tisztelettel

Kiss Ferenc,
püspök-helyettes.

2305—1922. szám.

Valamennyi középiskola Igazgatóságának.

Egyetemes konventünk folyó évi 70. számú határozatával, mint használható tankönyveket, a következőket ajánlja:

Dr. Varga György: Az ember földrajz elemei,
Dr. Kovács Gábor: A közgazdaságtan elemei, és
Dr. Dékány István: A közgazdaságtan és társadalomtan elemei című könyveket.

E határozat alapján felhívom gimnáziumaink tanári testületét, illetőleg igazgatóit, hogy 1922. évi október hó 5-ig a konventi központi irodába küldendő értesítő, tantárgybeosztás, órarend, tankönyvjegyzék, P és R jegyű statisztikákkal együtt, terjeszsenek be jelentést arról, hogy milyen tapasztalatot szereztek a bevett új tantárgyak (földrajzi, közgazdaságtani elemek, gyorsírás) tanításának sikeréről vagy sikertelenségéről; ha sikertelenséget tapasztaltak, mi az oka annak és hogyan tudták beilleszteni e tárgyakat az iskolai órarend keretébe.

Debreczen, 1922. évi július hó 28.

Tisztelettel

Kiss Ferenc,
püspök-helyettes.

Pályázat.

A csurgói államilag segélyezett református főgimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet német-magyar nyelvi rendes tanári állásra.

Évi javadalmazás 2400 K alapfizetés, mely 2600, 2800, 3200 K-ra emelkedhetik, öt 200 K-ás ötödéves korpótlék és az állami tisztviselőkre megszabott lakáspénz. Igénye van az ide vonatkozó szabályok szerint állami fizetés kiegészítésre, családi pótlékra és a szokásos egyéb állami segélyekre, jogos és köteles tagja az országos tanári nyújtandóknak. Az ötödéves korpótlék és az állami fizeték kiegészítésbe beszámítatik minden előző rendes tanári szolgálat, melyet a megválasztott fizeték kiegészítést élvező középiskolákban töltött el.

Pályázhatnak református vallású, okleveles tanárok; menekültek megfelelő figyelemben részesülnek.

Pályázati mellékletek: keresztlevél, érettségi bizonyítvány, tanári oklevél, az előbbi alkalmazá-

sokról szóló bizonyítványok, katonai kötelezettség, a forradalmak és a megszállás ideje alatt tanúsított magatartás igazolása, közhatósági bizonyítvány a tanári állásra alkalmas voltáról.

A csurgói református főgimnázium igazgatótanácsához címzett kérvény augusztus hó 20-ig a főgimn. igazgatóságához küldendő Csurgóra. Az állás szept. 1-én foglalandó el.

Mozsonyi Sándor,
ig. tan. elnök.

2—2

Pályázat.

A tarpai református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet hitoktató-segédlelkészi állásra.

Fizetése: egyháztól havi 1000 (Egyezer) korona, államtól törvényes pótlékok; lelkésztől koszt és butorozott egy szobából álló lakás fűtéssel. Mellékjövedelemre számíthat.

Kötelessége: A községi elemi népiskolában vallás- és énektanítás heti 14 órán; úgy községi, mint egyházi iskolákban vasárnapi iskola vezetése; konfirmandusok oktatása és mindennemű lelkészi teendőkben segédkezés.

Pályázati határidő szept. 1. Állás azonnal elfoglalandó.

Tarpa (Bereg megye), 1922 július 30.

Mándy Menyhért,
református lelkész.

1—2

Pályázat

a szegedi református egyházközség orgonista-kántortanítói állomására.

Kivonat a díjlevélből.

Javadalom:

1. Készpénzfizetés az egyház pénztárából évi 1000 korona.
2. Törvényszerű lakbér és kertválság.
3. Megfelelő fizeték kiegészítő államsegély.
4. Stóla az egyházkerületi megállapítás szerint.

Kötelességek:

A presbiterium által kijelölt osztályok, ezidő szerint a III.—VI. vegyes, díjlevél szerint az elemi iskolai I—VI. osztály és ismétlőiskola tanítása s általában a hitoktatás, egyházi énektanítás és orgonista-kántori teendőknek a díjlevélben való részletezés szerint végzése.

Pályázhatnak zeneértő okleveles református férfitanítók.

Pályázati határidő 1922 augusztus 20.

Pályázati okmányok: Keresztlevél, oklevél, szolgálati bizonyítványok, hatósági és lelkészi bizonyítvány a kommunizmus alatti szereplésről és hatósági orvosi bizonyítvány.

Pályázati kérvények okmányokkal együtt a szegedi református lelkészi hivatalhoz küldendők.

Próbaéneklés és orgonázás: saját költségükön önként jelentkezők részére: 1922 augusztus 20., délelőtt 11 órakor.

Az állomás 1922. évi szeptember hó 1. napján elfoglalandó.

Presbiterium.

Pályázat

a besenyői református egyház kántortanítói állomására. Javadalom: Kézpénz az egyház pénztárából 26 kor. 50 fill., termény- és szolgalmányok megváltása címén 633 kor. 60 fill., 4 kat. hold 154□-öl szántó föld, 170□-öl szőlő és 1 kat. hold 1221□-öl kert haszonélvezete. Lakás természetben. Államtól fizeteskiegészítő államsegély.

Kötelesség: A III—VI. elemi osztályoknak a tiszántúli egyházkerület tanterve szerinti vezetése, kántori teendők végzése orgona nélkül; lelkész helyettesítése kánonikus órákon és akadályoztatás esetén.

Pályázati kérvények 1922 aug. 19-ig adandók be. Az állás 1922 szept. 4-én elfoglalandó.

Besenyőd (Szabolcs vm.), 1922 augusztus 6., u. p. Levelek.

Kriston Sándor,
református lelkész.

részesülnek. Az ének és zene tanítására képesített pályázók előnyben részesülnek. A szabályszerűen felszerelt kérvények a főgimnázium igazgatóságához aug. 24-ig nyújthatók be. Az állás szept. 1-én foglalandó el.

Benkő Lajos,
az igazgató-tanács elnöke.

Márk Imre,
főgimn. igazgató.

Pályázat.

A dévaványai rendes lelkész maga mellé *segédlelkészt* alkalmaz. Fizetése: havi 4000 korona, élelmezés, lakás, fűtés, világítás. Kötelessége: a rendes lelkész mellett a segédlelkészi teendők végzése. Jelentkezni lehet alólirottnál és Dr. Erdős Károly tanár úrnál.

Dévaványa, 1922 augusztus 8.

Szügyi Dániel,
református lelkész.

Pályázati hirdetmény.

A hajdunánási református főgimnázium igazgató tanácsa pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett tornatanítói állásra. Fizetése a főgimn. pénztárából 1600 K, öt ízben 100—100 K korpótlék és a törzsfizetés negyedének megfelelő lakáspénz, ezen kívül az állami pótlékok. Csak reformátusok pályázhatnak. Menekültek megfelelő figyelemben

Pályázat a szatmári segédlelkészi állásra.

Javadalma: ez egyház pénztárából havi 500 leu, az államsegély havi részlete kb. 800 leu és ezenkívül a más felekezeti iskolába járó növendékektől tandíjban begyűl 1000—1500 leu évenként. Kötelessége: heti 18—20 órán hittanítás és a lelkészi funkciókban segédkezés. Az állást szeptember 1-én kell elfoglalni.

Debreczen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata tulajdonát képező

„Méliusz“

könyvkereskedésben az idej

iskolai évre szükséges könyvek

már most beszerezhetők. Írószerek, palatáblák és vesszők, irkák, tollak, ceruzák, radirgummik, előmeneteli, mulasztási, haladási és felvételi naplók, osztálykönyvek, kréták, falitérképek és szemléltető képek legolcsóbban beszerezhetők.

Iskoláknak és egyházaknak külön 10% engedmény.

Tekintettel arra, hogy a rendeléseket a beérkezés sorrendjében intézzük el, kérjük b. rendelését **m i e l ő b b** megtenni.

„Méliusz“ könyv-, papir- és írószerkereskedés Debreczen.